

YAYIN TANITIMI / BOOK REVIEW

Kılıcın Efendileri 1: SAMURAY

Taner SABANCI*

Künye: Kılıcın Efendileri 1: SAMURAY, Erdal KÜÇÜKYALÇIN, Timaş Yayınları, İstanbul, Kasım 2019, 268 Sayfa

“Bir toplumun yüceltmeyi tercih ettiği değerler, o toplumun kimliğini belirler.”

(Küçükyalçın, 2019, s. 19)

Japonya, gerek teknolojik üretim çeşitliliği ve hızıyla gerekse de kendisine has kültürüyle Türkiye’de, özellikle de son birkaç yıldır, ilgi odağı haline gelmiştir. Ne var ki, dünyadaki kalkınmış ülkeler sınıfında bulunan Japonya’nın ve Japon kültürünün Türkiye’de gördüğü ilgiye, çoğunlukla hızla yayılan muamma bilgiler kaynaklık etmektedir. Bu sebeple, Japonya ve Japonlar hakkında gerçeği yansıtmayan fakat Türkiye’de yaygınlaşmış bir algının var olduğunu ifade edebilirim. Bu algının yalnızca gündelik yaşamda var olmadığını, aynı zamanda bilgiyi üretme ile onu keşfetme misyonuna sahip olması gereken akademisyenlerin de gerçeklikten uzak bir Japonya algısına sahip olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Japonya hakkında yazılmış akademik eserler ile orada yaşayıp gözlem yapma imkânına sahip olan kişilerin vermiş olduğu bilgiler Japonya ve Japon kültürü hakkında güvenilir kaynakları oluşturacaktır. Mevcut durumda Japonya hakkında Türkçe yayınlanmış kısıtlı sayıdaki akademik çalışmalar, doğru olanın açığa çıkarılmasında büyük bir ehemmiyete sahiptir. Erdal Küçükyalçın ise bu çalışmaların ortaya çıkmasına katkı yapan isimlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. ‘Kılıcın Efendileri 1: Samuray’, ‘Samuraylar Çağı - Dönüm Noktalarıyla Japon Tarihi’, ‘Otani Kozui ve Türkiye’, ‘Hilal ve Güneş - İstanbul’da Üç Japon’ ve ‘Türkiye’de Japonya

* Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyoloji Böl., tanersabanci@karatekin.edu.tr DOI: <https://orcid.org/0000-0001-9967-5603>

Gönderim Tarihi: 18 Mayıs 2021, Kabul Tarihi: 31 Mayıs 2021.

Önerilen Atf: Sabancı, T., (2021). Kitap Tanıtımı: Kılıcın Efendileri 1: SAMURAY, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 4(8),s.169-180.

Çalışmaları I-II' gibi Japonya hakkında müstakil ve müşterek eserler ile Türk okuyucuların konu hakkında istifade etmesine olanak tanıyan Erdal Küçükyalçın Japonya Tarihi ağırlıklı çalışmakta olup Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü ve Asya Araştırmaları Merkezinde akademisyen olarak görev yapmaktadır.

İbn Haldun Üniversitesinin organize ettiği 'Japon İş Dünyası ve Çalışma Etiği'[†] isimli çalıştaydaki konuşmasında, "Neredeyse bütün hayatının Japonları tanımaya çalışmakla geçtiğini" ifade eden Küçükyalçın, 'ekonomik gelişimi anlamak için aslında tarihi anlamak gerektiğini' (Japon İş Dünyası ve Çalışma Etiği Çalıştayı, 2020, 1:16:49) ifade edip Japon tarihine odaklanarak 'Japonya'nın gelişmeye başlamasındaki sırrın en azından çekirdeğine dokunmaya başladığını' (Japon İş Dünyası ve Çalışma Etiği Çalıştayı, 2020, 1:18:40) belirtmiştir. Dolayısıyla bir toplumun bugünü ve yarını anlayabilmek ve kimliğini keşfetmek için o toplumun tarihi ile değerlerine bakmak gerekmektedir. "Bir toplumun yüceltmeyi tercih ettiği değerler, o toplumun kimliğini belirler (Küçükyalçın, 2019, s. 19)". İşbu tanıtım yazısı için "Kılıcın Efendileri 1: Samuray" kitabının seçilmesinin sebebi ise Japon kimliğinin oluşması ve devam ettirilmesi açısından bir değer olarak Samuraylığa ve Buşido'ya yapılan vurgudur.

2019 yılında Timaş Yayınları tarafından basılan "Kılıcın Efendileri -1 Samuray" Japonya tarihi içerisinde önemli bir figür olan Samurayların oluşumu ile geçirdiği evreleri Meiji restorasyonuna kadar aktararak Japon tarihi hakkında bilinmeyen gerçekleri sunmaktadır. Bir tarih kitabı özelliklerine sahip olan eser, günümüz Japonya'sının bulunduğu konumun ve kültürünün kaynağını da ortaya koymaktadır. Kitap "Samuray Sınıfının Tarihsel Gelişimi", "Samurayın Yolu: Buşido", "Buşido'nun Hayata Yansımaları: Samuray Kültürü", "Yolun Sonu" olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

"Samuray Sınıfının Tarihsel Gelişimi" başlığına sahip ilk bölümde Japonya tarihi yedinci yüzyıl itibarıyla değerlendirilmeye başlanmıştır. Japonya tarihinin ilerleyen dönemlerinde bilge ve yönetici pozisyonunda bulunacak olan Samurayların ilk ahlaki kaidelerinin bu dönemde oluşturulduğu vurgulanmaktadır. Bu kaidelere kaynaklık eden ve "Beş Sabit" (Gojo) veya "Beş Erdem"

[†] İlgili çalıştay için bakınız: [İbn Haldun Üniversitesi]. (2020, Kasım 24), Japon İş Dünyası ve Çalışma Etiği, <https://www.youtube.com/watch?v=Ij7-9fY57c>

(Gotoku) olarak adlandırılabilir değerlerden bahseden Küçükylmaz, topluma liderlik yapacak kişilerin bu özelliklere sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Empati (Jin), Ahlak (Gi), Adap (Rei), Bilgi (Çi), ve Güven (Şin) olarak sıralanan bu beş sabit Japon toplumunu yönetecek Samurayların temel değerleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yedinci yüzyıl Japonya'sında, bahsedilen bu beş sabitin dışında, toplum içerisinde uyumun tesis edilmesi amacıyla bütün sınıflara yönelik farklı kuralların da temelini atıldığı görülmektedir. Japon devletinin kurucu metni olarak nitelendirilen Prens Şotoku'nun "17 Maddelik Anayasası", bu dönemde kurulmak istenen merkezi yapının da düşünsel temelini oluşturmaktadır. Budist ve Konfüçyüschü dünya görüşünün işlenmesi ile oluşturulmuş olan bu anayasa, esasında, toplumun uyum içerisinde var olmasına kaynaklık edecek bir ahlak metnidir. Beş sabit ve 17 Maddelik Anayasa gibi ahlaki kaideleri oluşturan yaklaşımların yanı sıra, Taika Reformları ile Yoro Kanun Külliyatlarına değinen Küçükylmaz Japonya idaresinin oluşumuna da değinmiştir. 710 - 794 yıllarını kapsayan Nara döneminde ahlaki ve idari açıdan bir yapılanmanın olduğu görülmektedir. Bu dönem sonuna kadar savaşçı Samuray sınıfı bulunmamakla birlikte, Japonya tarihinin ilerleyen dönemlerinde etkin bir sınıf olacak Samurayların ahlaki kurallarının bu zaman diliminde şekillendiği ifade edilebilir. Bu yapılanmaların ahlaki tarafında karşımıza "Beş Sabit" ve "17 Maddelik Anayasa" çıkmaktadır. Dönemin idari yapılanmasının en önemli sonucu ise merkezîyetçi sistemin yerleşmesidir.

Heian Döneminde ise (794-1185), bir önceki dönemde oluşturulup yerleştirilen merkezîyetçi sistemin âdemi-i merkezîyetçi bir özelliğe doğru dönüştüğü görülmektedir. Küçükylmaz, Japonya tarihindeki *Daimyo*, *Şogun* gibi önemli kavramların temelini bu dönem itibarıyla şekillendiğini ifade etmektedir. Merkezden atanan ve görece yarı bağımsız olan valilerin (İleride *Daimyo*'ya dönüşecek) askeri hiyerarşinin en başında bulunan hükümdara bağlı olduğu bu sistem içerisinde hem merkezîyetçi bir yapı fakat aynı zamanda da feodal bir düzenin oluşmasına neden olacak âdem-i merkezîyetçi bir yapı görülebilmektedir. Gerçekten de unvan ve makamların miras yoluyla aktarılması ve vergilendirme sisteminde var olan bir takım aksaklıklar dolayısıyla Heian dönemi Japonya'nın feodal bir düzene doğru evrilmesine sahne olmuştur. Bu dönem boyunca merkezi gücün taşraya doğru aktarımı söz konusu olmuştur.

Kitaba konu olan Samuray sınıfının ilk örneklerine bu dönem içerisinde rastlanılmaktadır. Japonya'nın kuzeyinde yaşayan Emişiler ile yapılan mücadelede görevlendirilip büyük bir başarı ile dönen Otomo no Otomaro *Şogun* unvanını kullanan ilk kişi olmuştur. Daha sonra ise bu unvan, savaşçı özellikleri ile öne çıkan sadık hizmetkâr ve Samuray sınıfın ilk temsilcisi olarak görülebilecek Sakanoue no Tamuramaro'ya verilmiştir. Heian döneminin ikinci yarısı itibariyle savaşmayı bir hayat tarzı haline getirecek yeni bir sosyal sınıfın ortaya çıktığı görülmektedir: Savaşçı (*Buşi*) sınıfı. Bu sınıfın meydana gelmesinde hanedan çevresinde toplanan aristokratların konumları belirleyici olmuştur. Zorunlu askerliğin kaldırılması akabinde yerel asayişin sağlanması doğrultusunda valilere verilen sorumluluk bu sınıfın oluşmasında en etkin faktör olarak görülmektedir. Başkent içerisinde meydana gelebilecek taht kavgalarının önüne geçilmesi amacıyla pek çok hanedan üyesinin toprak verilerek taşraya gönderilmesinin kültürel sonuçları olduğu gibi toplumsal sonuçları da olmuştur. Merkezdeki seçkin kültürün taşraya aktarımı gibi sonuçları olan bu hareketlilik aynı zamanda hanedan soyundan gelen yeni klanların oluşmasına da neden olmuştur. "Minamoto", "Taira", "Taçibana" ve "Fujiwara" bu klanlara verilecek başlıca örneklerdir. Heian döneminde adı geçen bu dört klandan Taçibana ve Fujiwara başkente yakın olmaları sebebiyle asil aileler olarak tanımlanmış ve yüksek memuriyetler ile ilgilenmişlerdir. Minamoto ve Taira taşrada bulunmaları sebebiyle savaşçı özelliklerini güçlendirmiştir. Küçükyaşın (2019:61) bu iki klan için şu ifadeyi kullanmaktadır: "*Minamotolar gibi Tairalar da taşrada buldukları müddetçe halkla iç içe olmak, varlık mücadelesi göstermek zorunda kalacakları için savaşçılığı bir aile geleneğine dönüştürerek "Buke" (Savaşçı Aile) sınıfının ilk örneklerini teşkil edeceklerdir*". Şogun kavramının kullanımı gibi *Daimyo* kelimesinin öncülü de bu dönemde karşımıza çıkmaktadır. Taira klanına bağlanan üç prensliğin -Kazusa, Hitachi ve Kozuke- yönetici prenslerine vali yerine "Daişu" (Büyük Hami) denilmesi ileride kullanılacak olan "Daimyo" (Büyük İsim) kelimesinin ilk çıkış noktasını göstermektedir. Heian döneminde idari gücün merkezden taşraya doğru hareket etmesi otorite boşluklarını beraberinde getirmiştir. Bu boşluğun taşrada isyanlara sebebiyet verdiği ve klanlar arasında mücadelenin ya da savaşların da başladığı belirtilmelidir. Aynı zamanda merkezde oluşan çatışmalar ve taht kavgaları üzerine, güç dengelerini değiştirmek amacıyla taşra klanlarından yardım alınması yaygın anlamda siyasi bir istikrarsızlık olduğunu da göstermektedir. Heian döneminin

sonlarında karakteristik hale gelen bu durum ile beraber imparatorluğa bağlı birliklerin fonksiyonlarını kaybedip savaşçı ailelerin ise güçlenmesi Japonya'nın bir iç savaşa doğru girmesini kaçınılmaz bir hale getirmekteydi. İmparatorluğa bağlı savaşçı dairesinde eğitim görmüş ve merkezde hizmet etmiş kişiler kendi klanlarına dönmeleri akabinde otoritelerini kullanarak kendi küçük ordularını kurmaya başlamışlardır. Bu klanların ordularını oluşturan savaşçılar ise ilerdeki Samurayları meydana getirmektedir. *"Savaşmayı bir yaşam tarzı ve meslek olarak belirleyen bu adamlar için ilk defa bu dönemde "Savaşçı" anlamında "Buşi" veya "Saburai/Samurai" isimleri sıklıkla kullanılmaya başlamıştır"* (Küçükyağcı, 2019: 71)".

"Çalışmanın asli konusunu oluşturan Samuray kelimesi Nara döneminden itibaren *"Samorafu"* telaffuzu ile var olup *"Hizmet etmek"* fiilinden türemiş ve *"Asillere hizmet eden, hizmetkâr"* anlamındaydı. Asil ailelere bağlı tüm hizmetlilere *"Ev halkı"* (kenin) ve hizmetlilerin yetki sahibi olup önde gelenlerine ise *"Ev amiri"* denirdi. Heian döneminde başta prensler olmak üzere hemen hemen tüm önemli insanların evlerinde hizmet edip işlerin düzgün yürümesini sağlayan, barış zamanlarında bir tür kâhya gibi hareket etmekle birlikte savaş söz konusu olduğunda beyine bağlı adamları hazır ve organize ederek komuta eden kişilere *"Saburahi"* veya *"Saburafu"* adı veriliyordu. Her asil evinde ihtiyaca göre mevcudu değişen bir *"Samuray Dairesi"* (samurai tokoro) olması adettendi. Bu isim zamanla önce *"Samurahi"* sonra da *"Samurai"* ye dönüşmüş olup aslında *"yetki sahibi hizmetkâr"* demektir. Heian döneminin sonuna gelindiğinde, gerektiğinde silah kullanması beklense de *"Samuray"* yalnızca savaşçı sınıfı ifade eden bir kelimedenden ibaret değildi. Tüm askeriye sınıfına Samuray denmesi 16. yüzyıldan sonra başlamıştır (Küçükyağcı, 2019:72)".

Küçükyağcı, yukarıda bilgisi verilen dönemlerde Samuraylığın yanı sıra Daimyo ve Şogun gibi kavramların oluşumlarına değinmiştir. Heian döneminden sonra Daimyo ve Şogunluğun Japonya tarihi içinde daha belirgin olduğu görülmektedir. Minamoto Yoritomo 1192 senesinde kendisine şogun ünvanını almış ve Japonya tarihinin ilk şogunluğunu kurmuştur: Kamakura Şogunluğu. Dikkat edilirse eğer Heian döneminde kullanılan Şogunluk imparator tarafından ilan edilmişken, bu dönemde Minamoto Yoritomo kendisine bu unvanı vermiştir. Hükümet merkezinin Tokyo'nun kuzeyinde bulunan Kamakura'da kurması ise siyasi ve askeri gücün birbirinden ayrılmaya başladığını da göstermektedir. Bu dönemin en

önemli değişimi yerel bölgelerin gelişimi ve bu bölgelerde askeri hükümete yani Şogunluğa bağlı Daimyoların ortaya çıkmasıdır. Bu yerel askeri oluşumları anlamak Samuray sınıfının ortaya çıkışı ve gelişimini de açıklığa kavuşturacaktır. “Kamakura askeri hükümetinin yapılanış şeklinin altında yatan temel düşüncenin ‘ülkeyi korumak ve savunmak’ olduğu anlaşılmaktadır (Küçükyağın, 2019: 81)”. Askeri yapılanmanın yanı sıra hukuki işlemlerde de sorumluluk almaya başlayan Kamakura askeri hükümetinin yönetim alanında ağırlığını koyması Kyoto tarafından atanan valilerin zamanla işlevsiz olmasına neden olmuştur. Bu durum askeri hükümetin ve ona bağlı olan yerel beyliklerin ülke genelinde hâkim olmasını, savaşçı sınıfın hiyerarşisinin güçlenmesine sebep olmuştur. Böylece ‘hükümdarın toprağı, hükümdarın halkı’ düşüncesi bir nevi son bulmuştur (Küçükyağın, 2019). Şogunluğun ülke genelinde iktidarının güçlenmesi, sarayla ile olan ilişkilerin daha fazla sorun çıkarmaması adına çıkartılan Goseibai Şikimoku isimli 51 maddelik Savaşçı Sınıfının Düsturu metni ile gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda ise savaşçı sınıfı hem askeri anlamda hem de siyasi anlamda gücü eline almış ve on dokuzuncu yüzyılın ortasına kadar ülke şogun hükümetleri tarafından idare edilmiştir. Kamakura Şogunluğu dönemi hem Şogunluk idaresinin hem de ona bağlı daimyo denilen yerel derebeyliklerin tam anlamıyla oluştuğı bir dönemdir. Şogunluk merkezinde yürütülecek ve yüzyıllar süreceğ olan Japonya idare sistemini oluşturan Kamakura Şogunluğu, Japonya’yı istila etmeye gelen ve kamikaze olayı yardımıyla Moğolları mağlup etmelerinin ardından zayıflamıştır. Bu zayıflama durumu ‘hükümdarın toprağı, hükümdarın halkı’ düşüncesi doğrultusunda imparatorun tekrardan hâkimiyeti ele geçirme girişimine sebep olmuştur. Kamakura Şogunluğunun yıkılması ile başlayan ve Kenmu Restorasyonu olarak geçen üç yıllık dönem (1333-1336), imparatorun emriyle bizzat Kamakura Şogunluğunu yıkan General Aşikaga Takauji tarafından sonlandırılmıştır. Şogunluğu yıkıp imparatorun merkezde olduğu yeni düzenin tesis edilmesinde görevini yerine getiren General Aşikaga Takauji’nin kendisi yeni bir şogunluk kurarak Samuray hâkimiyetinin kalıcı olacağını göstermiştir. Bu durum esasında Japonya’da askeri vesayetin gücünü ve Samuray sınıfının ülke içerisinde kendilerini nasıl konumlandıklarını göstermektedir. Bu yeni dönem Aşikaga Şogunluğu (1336 -1573) olarak adlandırılmaktadır. Fakat bu dönem, Şogunluğa bağlı olan yerel Daimyoların güçlenmesi ile zayıflamaya başlamıştır. “Artık güç

mücadelesi saray Samuray çekişmesinden yerel klanlar arası rekabete dönüşmüştür (Küçükyalçın, 2019:95)". Böylece Japonya'da neredeyse yüzyıl devam eden savaşan beylikler dönemi başlamış, *Sengoku Jidai* olarak isimlendirilen bu zaman içerisinde derebeylikler birbirleri ile savaşmış, var olan beylikler yıkılıp yerlerine yenileri kurulmuştur. On altıncı yüzyıl boyunca devam eden bu yüzyıllık kargaşa, Meiji restorasyonuna kadar varlığını devam ettirecek Tokugawa Şogunluğunun (1603-1868) kurulması ile son bulmuştur.

Tokugawa Barışı veya Edo olarak da adlandırılabilir bu dönemde toplum düzeninde ve siyasi yapıda değişimler yaşanmış, toplumsal yapının hâkim sınıfını oluşturan ve savaşçı özellikleri ile ön plana çıkan Samurayların hayatlarında büyük dönüşümler yaşanmıştır. Küçükyalçın, bu dönemde Yeni Konfüçyüscü ideolojisinin, düşünsel yapının değişiminde merkeze alındığını ifade etmektedir. Buna göre, Samuraylar sürekli öğrenmeyi ve eğitimi amaç edinmeli, savaşçı özelliklerinin yanı sıra bilge-bürokratlar olarak lider olmayı hedeflemelilerdir. Her toplumsal sınıfın kendine has görev ve yükümlülükleri olduğu gibi Samuraylarında bu barış döneminde halkın adil yönetilmesi ve yönlendirilmesi gibi görevleri bulunmaktadır. Görüleceği üzere burada Japonya'da hâkim olan askeri sınıfın farklı misyonları oluşmuştur. Bu yeni dönemde İeyasu, savaşçı sınıfın uyması gereken kuralları Samuray Kanunları (buke şohatto) ismiyle ilan etmiştir. Yeme-içmeden giyim kuşama, evlilikten eğitime kadar birçok alanı kapsayan bu kurallar, Edo dönemi Samuraylarının anayasası olmuştur. İlan edilen buke şohatto, yukarıda bahsedilen 17 Maddelik Anayasa'ya benzer şekilde bazı ahlaki maddelere de sahiptir. Samuraylar için ilan edilen bu kuralların yanında dönemin barış ortamı, savaşçı sınıfın zamanla, beylerinin yanında kâhyalık, muhasebecilik, kâtiplik vb. işler yapması ile sonuçlanmıştır. Bu durum Samurayların savaşçı özelliklerinin kaybolması anlamına gelmemektedir. Edo döneminde Samuraylar savaş sanatlarında kendilerini geliştirdikleri gibi daha önceki dönemlerden farklı olarak barış sanatlarında da kendilerini geliştirmiştir. Bu da bilge-bürokrat özelliklerine sahip yeni bir Samuray tipini oluşturmuştur. Küçükyalçın eserinde, Japonya tarihindeki bir takım dönüşümler neticesinde şekillenen Samuray sınıfının izlediği 'yol' üzerine odaklanmıştır. Bu noktada 'Buşido' yani 'Samurayın Yolu' ifadesi ortaya çıkmaktadır. "Birçok Japon kültürel öğesi gibi Edo döneminde olgunlaşan Buşido geleneği; kendilerini ülkeyi korumak ve yönetmekle görevli kabul eden

Samurayların onurlu, ahlaklı ve sorumluluk sahibi bireyler olarak dünya görüşlerini şekillendirerek davranış kalıplarını belirlemiştir (Küçükyağcı, 2019:130)''.

Eserde Samurayların yolu olarak ifade edilen buşido düşüncesinin kaynakları, ikinci bölümde geniş bir şekilde incelenmiştir. Yol düşüncesinin kaynakları olarak öncelikle karşımıza Taoizm, Konfüçyüsçülük, Budizm ve Şintoizm öğretileri çıkmaktadır. Burada Buşido'nun oluşmasında etkili olan bu öğretilerin her birinin nelere önem verdiği üzerine kısa örnekler vermek, Edo dönemi Samurayların hayata olan bakışlarını biraz olsun açığa çıkaracaktır. Örneğin Taoizm'de, tabiatla uyum içinde yaşamın ve onu değiştirme çabasının yanlış olması ile bilgelige ulaşmakta nefisten uzaklaşmanın gerekliliği vurgulanmaktadır. Konfüçyüsçülük ise kişinin içsel serüveninden ziyade toplumsallığa vurgu yapılmış, toplumun birlikte ve uyum içerisinde yaşayabilmesinin şartları ortaya koyulmuştur. Örneğin kişinin aile başta olmak üzere, toplumda nasıl davranması gerektiği, as-üst ilişkisindeki davranış biçimleri vb. kurallar ile belirlenerek, toplumun harmonisi hedeflenmektedir. Yukarıda bahsedilen, beş erdem veya beş sabit olarak isimlendirilen özelliklerin de Konfüçyüs kaynaklı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Buşido'ya kaynaklık eden bir diğer öğreti olan Budizm'de alçakgönüllülük, itidal, ölçülülük gibi kavramların öne çıktığı görülmektedir. Bu öğreti içerisinde 8 katlı yoldan bahsedilmektedir: Doğru görüş, doğru niyet, doğru söz, doğru davranış, doğru geçim, doğru gayret, doğru bilinç ve doğru yoğunlaşma. Şintoizm ise burada, bu öğretilerin sonuncusu olarak ele alınmıştır. Japonya'nın ulusal dini olan ve Tanrıların Yolu ya da Ruhların Yolu şeklinde çevrilen Şintoizm'de kişinin süreklilik içinde sahip olduğu kısa zamanı en iyi şekilde değerlendirmesi, kendi potansiyelini gerçekleştirebilmesine vurgu yapılmaktadır. *“Kişi, atalarından nesillerine uzanan sonsuz bir zincirin sağlam bir halkası olarak yaşamayı ve onlara layık olmayı amaçlamalıdır* (Küçükyağcı, 2019:147)''.

Burada kısaca değinilen bu dört öğreti Buşido'nun temel kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu dört öğretinin dışında Samuray değerlerini anlatan bazı eserler de Buşido düşüncesini beslemiştir. Bunlardan ilki Yamoto Tsunetomo'nun 'Yapraklar Altında Saklı' (Hagakure) isimli eseridir. Konfüçyüsçü değerler merkezinde yazılan eser, toplumun huzuru adına tüm sosyal sınıflar gibi Samurayların da sadakat ile görevlerini yerine getirmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Fakat bu öğretiler dışında Buşido'yu besleyen eserlerin

belki de en önemlisi Miyamoto Musashi'nin yazdığı Beş Çember Kitabı'dır. Küçükyaalçın, eserinde Musashi'nin hayatı ve ilgili eseri üzerinde önemle durmuş, kitabın bölümleri hakkında ayrıntılı açıklama ve yorumlar yapmıştır. Kendisi de bir Samuray olan Miyamoto Musashi, Beş Çember Kitabı dışında, Samuray ruhunu şekillendiren 21 ilkeyi içeren kısa bir kitap daha kaleme almıştır. Bu kısa kitabı oluşturan 21 madde incelendiğinde, Musashi'nin ahlaki kaidelere önem verdiğini, kişilere ahlaklı yaşamayı ve bu yaşamı sürdürebilmeleri içinse disiplinli olmayı tavsiye ettiği görülebilmektedir.

Yukarıda bahsedilen Samurayın Yolu düşüncesini oluşturan ilkeler toplamı, Samuray sınıfı tarafında içselleştirilmiş ve bir hayat tarzı haline gelmiştir. Kitabın üçüncü bölümünde yazar, Samuraylar tarafından içselleştirilmiş bu öğretilerin hayata yansımalarına değinmektedir. *"Hayat düsturu Buşido idi. Bilgi-Eylem Birliği prensibine göre neyin doğru olduğunu biliyorsa onu eylemlerine yansıtmalı, her ortamda o ortamın adabına uygun şekilde davranmalı, yani bilgisini göstermeliydi (Küçükyaalçın, 2019:175)"*. Bu bölümde yazar öncelikle, savaşçı kimliği ile tanımlanmış olan Samurayların savaş sanatları hakkında neler yaptıklarını ele almıştır. İaijutsu, Jujutsu (Judo), Sojutsu, Kyujutsu ve Yabusame (Atlı okçuluk) gibi çeşitli savaş sanatlarının kuralları ve tarihleri hakkında kısaca bilgiler verilmiştir. Samuraylar, bir barış ortamı olarak nitelendirilen Edo döneminde, ilgilendikleri alanın okuluna devam ederek savaş sanatları konusunda eğitim almış ve savaşçı kimliklerini korumuşlardır. *"Öte yandan 'Savaş ve Barış Sanatlarının Birliği' prensibi gereği gerçek bir bilge lider olmanın yolu edebiyat, resim, güzel yazı, çay seremonisi gibi kültürün çeşitli alanlarında da ilerlemekten geçiyordu (Küçükyaalçın, 2019: 189)"*. Bu bölümde Haikai şiiri, Şodo (Yazının yolu), Sumi-e (Mürekkep resmi), Sado (Çayın yolu), Kado (Çiçeğin yolu, İkebana) ve Kodo (Kokunun yolu) gibi barış sanatlarının özellikleri ve tarihinden bahsedilmiştir. Savaş sanatlarında olduğu gibi barış sanatlarında da bu sanatların bir eğitimi olduğu belirtilmiştir. *"... Kültür alanındaki eğitim de Yol olarak kabul edilir ve öğrenci kendisini kayıtsız şartsız öğretmenine, ustasına teslim ederek Yol'a girmiş olurdu (Küçükyaalçın, 2019:189)"*. Savaş ve Barış sanatının birlikteliği düşüncesi ile Samuraylar hem bedensel olarak hem de ruhsal anlamda kendilerini eğitmiş oluyorlardı. Bu iki alan için örnekleri verilen sanatların içsel özelliklerinin, yukarıda bilgisi verilen dört öğreti doğrultusunda olduğu söylenebilir. Savaş ve Barış sanatlarında olduğu gibi Samurayların gündelik hayatları da adet ve gelenek haline gelmiş

kurallar ile belirlenmişti. Bu bölümde yazar ayrıca, içselleştirilmiş öğretilerin Samurayların gündelik hayatına nasıl etki ettiğine değinmiş; giyim kuşam, oturma kalkma, selamlaşma, yürüyüş şekli, seppuku (Onur intiharı) gibi gündelik hayatın birçok ayrıntısını kuralları ile birlikte ele almıştır. Dört öğreti ışığında şekillenen Buşido düşüncesi, gelenek ve adet olarak gündelik hayatta içselleştirilmiş ve yaygın eğitim yoluyla halka da yansımıştır.

Yazar kitabın son bölümünde Japonya'nın 19. yüzyılda geçirdiği siyasi ve toplumsal değişimlere değinerek bu dönem Samuraylarının durumunu da incelemiştir. Tokugava İeyasu öncülüğünde kurulun ve yaklaşık iki yüz elli yıl devam eden Edo Dönemi (1603-1868), genel itibariyle barışın hâkim olduğu, Japonya'nın kimliğini inşa ettiği ve kültürel yapılanmanın doruk noktasına ulaştığı bir dönemdir. 'Zincirli Ülke' olarak tanımlanan bu dönemin Japonya'sı sınırlarını Hollandalılar hariç tüm Batılı ülkelere kapatmıştır. Görece kapalı bir ülke imajının çizildiği Edo Dönemi Japonya'sında, kendi kadim kaynaklarına temas edilerek Japonluğun ne olduğu hakkında araştırmalar yapılmış ve bu kaynaklara dayanarak Japon Tarihi yazma gayreti de oluşmuştur. Şogunluğun iktidarı elinde tuttuğu bu dönemin genel siyasi özelliklerinin tersine, Japonya'nın kadim kaynakları aracılığı ile bir Japon Tarihi yazmaya çalışanların ortaya çıkardığı düşünce "...yalnız ruhani değil dünyevi güçlerin de imparatora ait olduğu, Şogunların onun bu hakkını kendilerine mal ettikleri (Küçükyalçın, 2019:229)" düşüncesidir. İlgili düşünce, Japonya'nın 19. yüzyılda sınırlarını başta Amerika olmak üzere diğer Batılı ülkelere, Japonya'nın taviz veren anlaşmalar imzalayarak açması akabinde daha da kuvvetlenmiştir. "Bu durum beyler ve tüm Samuraylar açısından hükümetin meşruiyetini tartışmalı hale getiriyordu (Küçükyalçın, 2019:229)".

1853 yılında, Amiral Matthew Perry'nin komutasında olan ve 'Kara Gemiler' olarak adlandırılan savaş gemilerinin Tokyo Körfezine gelmesi ve Amerika'nın, Japonya'nın sınırlarını açması yönündeki talepleri bazı süreçler sonunda, Mart 1854 yılında Kanagawa Antlaşması ile kabul edilmiştir. "Baskılara direnemeyen Şogunluk hükümeti, 1854'te Birleşik Krallık, 1855'te Rusya ve 1858'de Fransa olmak üzere ardi ardına üç büyük anlaşmaya onay vermiştir. Üstelik yine 1858'de A.B.D. ile daha ileri bir anlaşma imzalayarak (Harris Antlaşması) Amerikalılara verdiği ayrıcalıkların sınırlarını genişletmenin yanında Batılı devletlerin pek sevdiği 'extraterritoriality' yani yabancı devlet vatandaşlarının buldukları devletin değil, kendi kanunlarına göre

yargılanmaları şartını kabul etmişlerdir (Küçükyalçın, 2019: 227)". Şogunluk hükümetinin kendisinden tavizler vererek imzaladığı bu antlaşmalar, yukarıda bilgisi verilen kadim Japonya kaynakları doğrultusunda oluşan düşünceleri daha da güçlendirmiş ve halk arasındaki memnuniyetsizlik büyümüştür. Samuraylar ve halk arasında oluşan bu memnuniyetsizlik, pek tabii, Şogunluğa karşı bazı direnişlerin oluşmasına neden olmuştur. Yoşida Şoin'in öncülüğünde başlayan ilk eylemler, onun ölümünden sonra öğrencileri tarafından devam ettirilmiştir. Temel amacı, Kyoto'daki imparatorun desteğini alıp Şogunluğu devirmek olan 'Kararlı Savaşçılar' (şişi) ismindeki bu grubun eylemlerine karşı Şogun taraftarı 'Yeni Seçkin Samuraylar Birliği' (şinsengumi) adında başka bir grup da oluşmuştur. Bu mücadelenin en önemli özelliği ise, her iki tarafın da kendi doğrularına inanması ve Samuray değerlerine yani Buşido'ya önem vermeleridir (Küçükyalçın, 2019). Farklı bir açıdan bakıldığında her iki grubun da Japonya'yı kurtarmak ve savunmak olduğu yorumu yapılabilir. Yabancıların ülke içinde sahip olduğu ayrıcalıklar neticesinde aynı amaca sahip fakat birbiriyle çatışan farklı Samuray grupları Japonya içindeki güç dengelerini bozmuştur. Örneğin, "Mart 1863 yılında imparator Komei yabancıların ülkeden çıkarılmasını isteyen bir ferman yayınlamakla doğrudan siyasete müdahale etmiştir (Küçükyalçın, 2019: 232)". İmparatorun bu hamlesi, Şişi ve Şinsengumi grupları arasındaki mücadeleyi de arttırmıştır. Güç dengelerinin sürekli değiştiği bu dönemde Satsuma ve Coşu beylikleri Sacco isminde bir ittifak kurarak Kyoto'da kontrolü ellerine geçirmiştir. Son Şogun Tokugava Yoşinobu, Ocak 1868'de Kyoto'yu muhaliflerin elinden kurtarmak amacıyla düzenlediği seferde yenilerek bir Amerikan gemisine sığınmıştır (Küçükyalçın, 2019). Şogunluğun muhalifler karşısında aldığı yenilgi, gücünü ve prestijini azaltmış ve Kasım 1868'de İmparator Meiji'nin Edo'ya girip adını Tokyo olarak değiştirmesi ile yeni bir döneme girilmiştir.

Bu yeni dönemde Samuraylar açısından birçok değişim meydana gelmiştir. Öncelikle Meiji dönemi hâkimiyeti, çoğunlukla İmparatorluğa destek veren derebeyliklerin Samurayları tarafından paylaşılmıştır. Değişim sadece idari alanda olmamış kültürel ve toplumsal hayatta da köklü değişimlere gidilmiştir. "Batılıların teknoloji, adet ve kurumlarını öğrenmek üzere Avrupa ve Amerika'ya çok sayıda insan eğitime gönderildi. Yeni düzenin sloganı 'Müreffeh ülke, güçlü ordu!' oldu. Hızlı reformlar yapılarak Batılı tarzda binalar, kurumlar,

Yayın Tanıtımı /Book Review: Sabancı, Kılıcın Efendileri 1: SAMURAY

üretim tesisleri kuruldu, altyapı yatırımları, yollar, barajlar yapıldı, beylikler lağvedilerek vilayet sistemine geçildi ve ülkenin görünümü tamamen değişti (Küçükyalçın, 2019: 237)". Bu tarz değişimlerin yaşandığı evrede, Samurayları belki de en çok ilgilendiren ve etkileyen karar kast sisteminin kaldırılıp vatandaşlık sistemine geçilmesidir. Yüzyıllardan beri sistemin en tepesinde bulunan ve Edo döneminin bilge-bürokratlarını oluşturan askeri sınıf bu yeni sistem neticesinde herkes ile eşit birer vatandaş olmuşlardır. Meiji restorasyonunun gerçekleşmesinde etkin rol alan bazı Samuraylar bu yeni durumu kabul etmekte zorluklar yaşamıştır. Nitekim Meiji restorasyonun öncü Samuraylarından olan Saigo Takamori yeni düzenden memnun olmamış ve değişime ayak uydurmakta güçlük çeken bazı Samuraylar ise onun etrafında toplanmaya başlamıştır. Bu oluşumu engellemek ve hatta yok etmek adına hükümet tarafından bir ordu hazırlanmıştır. Japon tarihinde 'Satsuma İsyanı' veya 'Seinan İsyanı' olarak bilinen çatışma sonucunda yeni düzenden memnun olmayan Samuraylar yenilmiş, Saigo Takamori olmak üzere geriye kalan Samuraylar seppuka yaparak ölmüşlerdir (Küçükyalçın, 2019). Takamori Japonya'nın son Samurayı olarak anılmaktadır. Böylece Meiji döneminin oluşmasında etkin olan Samurayların bazıları yeni sistem içerisinde kendilerine yer bulup dönüşüme uğramış; diğerleri ise, oluşmasında etkin oldukları bu dönem tarafından yok edilmiştir.

Peki Samurayların ortadan kalkması Buşido'yu da ortadan kaldırmış mıdır? Küçükyalçın (2019:14) bu soruya kitabın başında şu cümleleri yazarak cevap vermiştir: *"Günümüzde tüm dünyada, Japonların sahip olduğu düşünülen bu değerlerin tabanında Buşido düşünce sistemi yatmaktadır. Üstelik bilinen hemen bütün Japon markalarının Samuray aileleri tarafından kurulduğunu da eklemeliyiz... Japonya'nın hala dünyanın üç büyük ekonomisinden birisi olmasının sırrını çözmek isteyenler için Buşido'yu anlamak yolun başlangıcı, hareket noktası olmalıdır"*.

Japonya'nın idari, askeri ve toplumsal özellikleri ile bunların dönüşümlerini tarihsel olarak ele alan yazar, Samuraylığın oluşumunu ahlaki kaynaklardan da faydalanarak açıklamaya çalışmıştır. Konu hakkında Türkçe yayınlanmış orijinal metinlerin sınırlılığı kitabın Türkiye'deki Japonya çalışmaları için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İngilizce ve Japonca kaynaklardan yararlanılarak yazılan eserin içeriği, kullanılan 82 görsel, 10 tablo ve 1 harita ile zenginleştirilmiştir.